

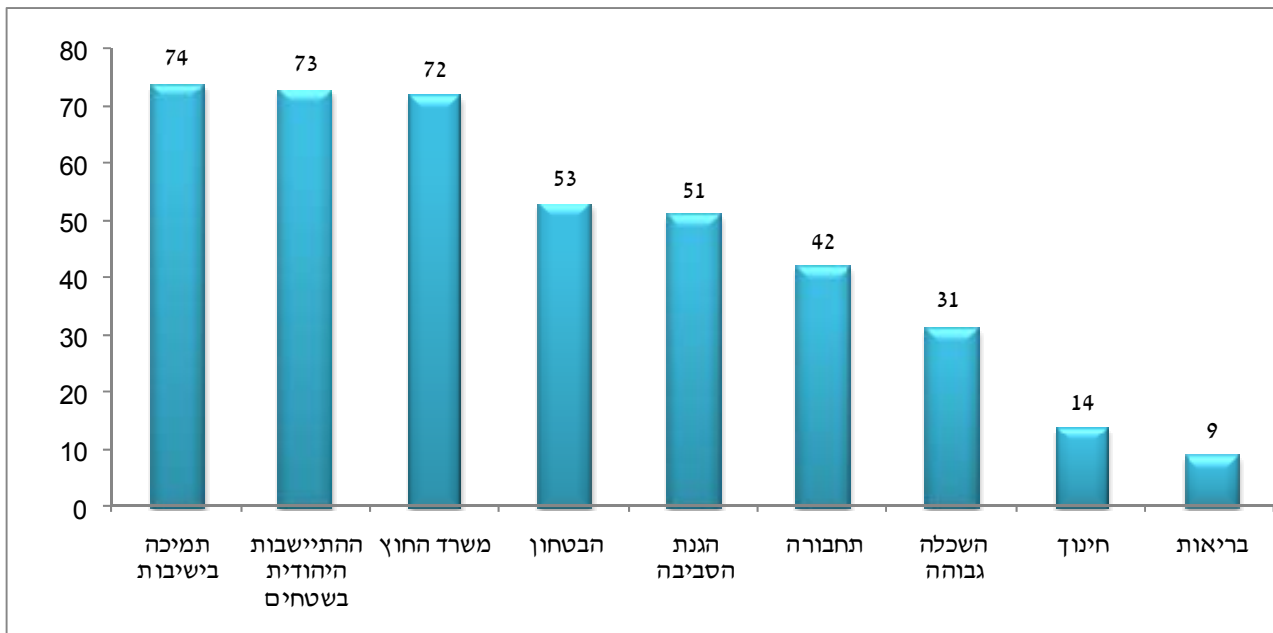
מדד השלום - אוגוסט 2011 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- **יבקשו הכרה?** לאחרונה חלה עלייה מחודשת בשיעור הסבורים (כל הנתונים בטור זה מתייחסים לציבור היהודי בלבד) כי הסיכוי גבוה שהפלסטינים יכריזו בקרוב על הקמת מדינה עצמאית על בסיס גבולות 1967 גם ללא הסכם עם ישראל, ויבקשו מהעצרת הכללית של האו"ם להכיר בה: כשני שלישים סבורים כך כיום, בדומה לשיעור שמדדנו במאי (64%) ויותר מאשר חשבו כך ביוני (58%) וביולי (53%).
- **יהיה רוב?** מגמה דומה נמצאה גם ביחס לשאלה האם יהיה בעצרת האו"ם רוב גדול של מדינות שיכירו במדינה הפלסטינית. בחודשים יוני ויולי חשבו כך 67%-ו-64% בהתאמה, ואילו כיום מעריכים שיהיה רוב 70%, רק מעט פחות מאשר חשבו כך במאי (75%).
- **ישראל תצטרך להכיר גם היא?** הציבור חלוק בדעתו בשאלה האם ישראל יכולה להרשות לעצמה שלא להכיר במדינה הפלסטינית והיא ותוכרז ואף תוכר באו"ם: רוב קטן (51%) מאמין שישראל יכולה להרשות לעצמה שלא להכיר, שעה 43% סבורים שהיא אינה יכולה להרשות זאת לעצמה. שיעור הסבורים כי היא יכולה להרשות לעצמה לא להכיר במדינה הפלסטינית ירד ממאי, אז העריכו כך 58%.
- **תומכים במחאה?** כחודשיים לאחר שהחלה המחאה הכלכלית-חברתית, היא ממשיכה ליהנות מתמיכה רחבה (כ-80%) אם כי נמוכה מאשר ביולי (91%).
- **איום ביטחוני צריך להשתיק מחאה כלכלית-חברתית?** למרות האירועים הביטחוניים החמורים בנגב, הרוב (77%) תומכים בטענה כי גם במצבים של איום ביטחוני יש מקום למחאות מסוג זה כיוון שאחרת הנושא החברתי-כלכלי יישאר מוזנח. הטענה הנגדית כי במצבים של מתיחות ביטחונית אין מקום למחאות כלכליות-חברתיות נתמכת כיום על ידי 20% בלבד.
- **איך משפיעה הנוכחות בשטחים על כלכלת ישראל?** השיעור הגדול יותר (45%) מעריך שהנוכחות בשטחים משפיעה לרעה על כלכלת ישראל. 32% סבורים שהיא אינה משפיעה, ורק 11% שהיא משפיעה לחיוב על כלכלת המדינה (לשאר אין דעה ברורה).
- **היש להעביר תקציבים למימון רווחה וצמצום הפערים?** 78% תומכים בדרישה להעביר כספים בתקציב המדינה לקידום רווחה והקטנת פערים (מתנגדים - 17%). מעבר לכך, בין יציבות וצמיחה כלכלית מצד אחד להקטנת הפערים מהצד האחר, בוחר הרוב (63%) במטרה השנייה ורק מיעוט של 27% בראשונה.
- **באילו סעיפים לקצץ ובאילו לא?** מתוך 9 סעיפים בתקציב המדינה, בראש "המועמדים לקיצוץ" בעיני מי שתומכים בהעברות כספים לצורך מימון הרווחה וצמצום הפערים, ניצבים: מימון תלמידי ישיבות (74% תומכים בקיצוץ), תקציבי ההתיישבות היהודית בשטחים (תומכים - 73%), ותקציבי משרד החוץ (תומכים - 72%). בפער ניכר לאחריהם ניצבים תקציבי משרד הביטחון (תומכים בקיצוץ - 53%), ותקציבי הגנת הסביבה (תומכים - 51%). במקביל, מבין התומכים עקרונית בהעברת תקציבים לצמצום פערים יש רוב המתנגדים לקיצוץ בתקציב: הבריאות (89%)

מתנגדים), החינוך (85%) ההשכלה הגבוהה (68%), ופיתוח התחבורה (55%). ממצאים אלה עשויים ללמד כי סדר העדיפות הלאומי של הציבור (שרק כחמישית מממנו מזהה את עצמו כשמאל פוליטי) אינו זהה להעדפות הממשלה, כפי שהן באות לביטוי בתקציב המדינה.

תרשים החדש: אחוז התומכים (בקרוב המצדדים עקרונית בהעברות תקציביות) בהעברה מכל אחד מהתקציבים האלה למימון רווחה וצמצום פערים:

הממצאים בהרחבה

בעת כתיבת הדברים האלה, הפלסטינים חוזרים ואומרים כי הם עומדים בקרוב להכריז על עצמאותם ולבקש הכרה של האו"ם במדינת פלסטין העצמאית. למרות כל אי הודאויות לגבי הכרזה, האם תתבצע ומה יהיה נוסח הנייר הפלסטיני שיונח על שולחן האו"ם אם יוגש, לאחרונה חלה עלייה מחודשת בשיעור הסבורים (כל הנתונים בטור זה מתייחסים לציבור היהודי בלבד) כי הסיכוי גבוה שהפלסטינים יכריזו בקרוב על הקמת מדינה עצמאית על בסיס גבולות 1967 גם ללא הסכם עם ישראל, ויבקשו מהעצרת הכללית של האו"ם להכיר בה: כשני שלישים סבורים כך כיום, בדומה לשיעור שמדדנו במאי (64%) ויותר מאשר חשבו כך ביוני (58%) וביוני (53%).

מגמה דומה נמצאה גם ביחס לשאלה האם יהיה בעצרת האו"ם רוב גדול של מדינות שיכירו במדינה הפלסטינית. בחודשים יוני ויולי חשבו כך 67%-64% בהתאמה, ואילו כיום מעריכים שיהיה רוב 70%, רק מעט פחות מאשר חשבו כך במאי (75%). ובהקשר זה ניסינו לעמוד הפעם על הערכת הציבור הישראלי לגבי מידת הידידותיות או האי-ידידותיות של מדינות אירופיות שונות כלפי ישראל. הצגנו בפני הנשאלים חמש מדינות: גרמניה, איטליה, צרפת, ספרד ונורווגיה. כידידותית ביותר בעיני הציבור הישראלי התגלתה גרמניה – 60% הגדירו אותה ידידותית או ידידותית מאוד. אחריה בסדר יורד: איטליה – 52%, צרפת – 32%, וספרד – 24%. בתחתית סולם הידידותיות כלפי ישראל בעיני הציבור נמצאת נורווגיה – רק 15% מהנשאלים הגדירו אותה ככזו.

הציבור חלוק בדעתו בשאלה האם ישראל יכולה להרשות לעצמה שלא להכיר במדינה הפלסטינית והיה ותוכרז ואף תוכר באו"ם: רוב קטן (51%) מאמין שישראל יכולה להרשות לעצמה שלא להכיר, שעה 43% סבורים שהיא אינה יכולה להרשות זאת לעצמה. שיעור הסבורים כי היא יכולה להרשות לעצמה לא להכיר במדינה הפלסטינית ירד ממאי, אז העריכו כך 58%.

ולנושאי פנים: כחודשיים לאחר שהחלה המחאה הכלכלית-חברתית, היא ממשיכה ליהנות מתמיכה רחבה (כ-80%) אם כי נמוכה מאשר ביולי (91%). פילוח על פי הגדרה עצמית על פי הרצף ימין-שמאל, מראה כי בכל המחנות הפוליטיים הרוב הגדול תומך במחאה, אלא שהוא קטן יותר בקרב המגדירים עצמם ימין – 75%, בהשוואה למגדירים עצמם מרכז – 86% ולאלה הממקמים עצמם בשמאל – 93.5% (יש לציין כי מבין המשיבים 52% הגדירו עצמם ימין, 26% מרכז ורק 14% הגדירו עצמם שמאל. השאר לא ידעו או סירבו להשיב לשאלה בדבר המיקום הפוליטי להם). פילוח על פי השכלה מעלה ממצא מעניין מאוד – התמיכה במחאה יורדת עם העלייה בהשכלה: כך, בקרב בעלי השכלה פחות מתיכונת מלאה שיעור התומכים הוא 95.5%, בקרב בעלי ההשכלה התיכונת – 90%, על תיכונת/אקדמית חלקית – 81% ובקרב בעלי ההשכלה האקדמית – 74% בלבד. פילוח של המתיכה במחאה על פי הכנסה לא העלה ממצאים שיטתיים.

לא פעם, ולאחרונה אף ביתר תכיפות, נשאלת השאלה האם איום ביטחוני צריך להשתיק מחאה כלכלית-חברתית. למרות האירועים הביטחוניים החמורים בנגב, הרוב (77%) בכלל הציבור היהודי תומכים בטענה כי גם במצבים של איום ביטחוני יש מקום למחאות מסוג זה כיוון שאחרת הנושא החברתי-כלכלי יישאר מוזנח. הטענה הנגדית כי במצבים של מתיחות ביטחונית אין מקום למחאות כלכליות-חברתיות נתמכת כיום על ידי 20% בלבד. פילוח של העמדה בשאלה זו על פי מיקום עצמי ימין-שמאל מעלה כי התמיכה בטענה המתירה מחאה בעת מתח בטחוני עולה עם התזוזה שמאלה, אם כי בכל המחנות זוהי הדעה המקובלת יותר. כך, בקרב המגדירים עצמם ימין 73% תומכים בטענה כי יש מקום למחאה חברתית כלכלית גם בעת שיש איום בטחוני, בהשוואה ל-80% בקרב אנשי המרכז ו-91% בקרב השמאל. קבוצות ההשכלה הגבוהות, האקדמית המלאה והחלקית מסכימות יותר עם הטענה המתירה מחאה בעת מתח בטחוני מאשר בעלי ההשכלה התיכונת המלאה או החלקית, ובהתאמה: 79%, 80%, 75% ו-68%. הוא הדין בבעלי ההכנסות הגבוהות יותר לעומת בעל ההכנסות הנמוכות יותר: הכנסה הרבה מעל הממוצע – 84.5%, קצת מעל הממוצע 82%, קצת מתחת לממוצע – 77%, הרבה מתחת לממוצע – 72%.

בין שאר תביעותיהם, המוחים חרתו על דגלם את התביעה להעביר תקציבים מסעיפים כאלה ואחרים בתקציב המדינה למימון רווחה וצמצום הפערים הכלכליים-חברתיים. מכלל הציבור יהודי 78% תומכים בדרישה להעביר כספים בתקציב המדינה לקידום רווחה והקטנת פערים (מתנגדים - 17%). פילוח על פי הגדרה עצמית ימין-שמאל מעלה כי יש רוב מוצק לתומכים בהעברה תקציבית בכל המחנות הפוליטיים, אם כי בימין הרוב קטן מעט מאשר במרכז ובשמאל – 77%, 81%, 87% בהתאמה.

מעבר לכך, בין יציבות וצמיחה כלכלית מצד אחד להקטנת הפערים מהצד האחר, בוחר הרוב (63%) במטרה השנייה ורק מיעוט של 27% בראשונה. לא מפתיע כי גם בעניין זה נמצאו הבדלים על בסיס מיקום עצמי ימין-שמאל, אם כי אין הם ליניאריים: בימין 61% היו בעד המטרה של הקטנת פערים, במרכז – 58%, ואילו בשמאל – 72%. פילוח על פי הכנסה העלה תוצאה צפויה למדי – בעלי ההכנסות הגבוהות פחות נלהבים מן הרעיון של הקטנת פערים בהשוואה לצמיחה וייצוב של המשק מאשר בעלי ההכנסות היותר נמוכות, אם כי בכל הקבוצות יש רוב התומך בטרה של הקטנת

הפערים: בעלי הכנסות נמוכות הרבה מהמוצע – 64%, נמוכות מעט מן הממוצע – 67%, גבוהות מעט מן הממוצע – 61%, גבוהות הרבה מן הממוצע – 60%.

אם כן, נשאת השאלה באילו סעיפים לקצץ ובאילו לא? מתוך 9 סעיפים בתקציב המדינה, בראש "המועמדים לקיצוץ" בעיני מי שתומכים בהעברות כספים לצורך מימון הרווחה וצמצום הפערים, ניצבים: מימון תלמידי ישיבות (74% מהם תומכים בקיצוץ), תקציבי ההתיישבות היהודית בשטחים (תומכים - 73%), ותקציבי משרד החוץ (תומכים - 72%). בפער ניכר לאחריהם ניצבים תקציבי משרד הביטחון (תומכים בקיצוץ - 53%), ותקציבי הגנת הסביבה (תומכים - 51%). במקביל, מבין התומכים עקרונית בהעברת תקציבים לצמצום פערים יש רוב למתנגדים לקיצוץ בתקציבי: הבריאות (89% מתנגדים), החינוך (85%) והשכלה הגבוהה (68%), ופיתוח התחבורה (55%). כמסוכם בטבלה הבאה, פילוח העמדות לגבי ההעברה מכל אחד מתקציבים אלה לפי מיקום עצמי מעלה הבדלים גדולים מאוד בין המחנות, בעיקר בהקשר של תקציבי הביטחון, תקציבי השכלה הגבוהה, והרשויות להגנת הסביבה, שבהם הימין והשמאל נמצאים במקום הפוך כשמדובר ברוב ובמיעוט שלהם.

טבלה: שיעור המסכימים להעברה מכל אחד מן התקציבים הבאים למען רווחה וצמצום פערים על פי מיקום עצמי על הרצף ימין-שמאל (מקרב מי שמסכימים עקרונית להעברות תקציביות שכאלה)

שאל	מרכז	ימין	
תקציבי הביטחון	55%	45%	78%
תקציבי ההתיישבות היהודית בשטחים	76%	63%	97%
תקציבי החינוך	11%	16%	7.5%
תקציבי הבריאות	9%	11%	1.5%
תקציבי התמיכה בתלמידי ישיבות	78%	68%	85%
תקציבי מוסדות ההשכלה הגבוהה	41%	70%	35%
תקציבי משרד החוץ	64%	79%	67%
תקציבי פיתוח התחבורה	39%	48%	25%
תקציבי הרשויות להגנת הסביבה	49%	56%	32%

למרות ההבדלים בין המחנות הפוליטיים השונים, ממצאים אלה עשויים ללמד כי סדר העדיפות הלאומי של הציבור (שרק כחמישית מממנו מזהה את עצמו כשמאל פוליטי) אינו זהה להעדפות הממשלה, כפי שהן באות לביטוי בתקציב המדינה.

מדד המו"מ מדגם יהודים: 49.8

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 23-24 באוגוסט על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 601 מראוינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.